Heidi Lokasaari
lakimies
Rikosseuraamuslaitos
17.10.2022

Rikosseuraamuslaitoksen lausunto (lausuntopyyntö HE 189/2022 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt Rikosseuraamuslaitokselta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä laiksi sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 189/2022 vp). Tavoitteena on vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta erottamalla sukupuolen oikeudellinen vahvistaminen lääketieteellisistä tutkimuksista ja hoidoista. Hakemus sukupuolen vahvistamisesta perustuisi henkilön omaan selvitykseen hänen sukupuolen kokemuksestaan.

Esityksessä ehdotetaan muun ohessa muutettavaksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain osastosijoittelua koskevaa sääntelyä. Voimassa olevan sääntelyn mukaan mies- ja naisvangit tulee sijoittaa eri asuinosastoille. Sääntelyä täydennettäisiin sukupuolensa toiseksi vahvistaneen henkilön osastosijoittelusta koskevilla säännöksillä. Osastosijoittelun pääsääntönä olisi jatkossa vahvistetun sukupuolen mukainen osastosijoittelu.

Esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta poiketa mainitusta osastosijoittelun pääsäännöstä, jos se olisi välttämätöntä vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätösvalta olisi tällöin normaaliin osastosijoitteluun nähden korkeammalla, eli Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikön päälliköllä tai muulla työjärjestyksessä määrätyllä asiakasarviointiyksikön virkamiehellä. Sukupuolen mukaisesta osastosijoittelusta poikkeamisesta tehtävään päätökseen olisi jatkossa myös muutoksenhakumahdollisuus.

Rikosseuraamuslaitos on ollut mukana yhteistyössä valmistelemassa mainittuja säännöksiä ja pitää vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Hallituksen esityksen sisältö on Rikosseuraamuslaitoksen näkemyksen mukaan muutoinkin asianmukainen ja esitys kokonaisuutena kannatettava.

Heidi Lokasaari